НАРОДНИ БРОЈ 10.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваког четвртком, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу васебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. се плаћа врсте сваких ситних слова; за жиг од 40 нов. по 30 новч. сваки пут.
За „Приопћене“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплате и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 39. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 10. МАРТА 1895. ГОДИНА XXX.

СОЦИЈАЛИЗАМ У УГАРСКОЈ.

Док су мађарска господа од горе викала: хоћемо 15 милијуна овејаних Мађара, те почеше стварати законе, којима ће убити чуваре и будилнике народне свести у немађарских народности, чуо се од доле из срца Угарске, из грла правих Мађара, са негда богата Алфелда силан глас: не треба нам мађарска држава, ми нисмо Мађари, ми смо пре свега људи, који имамо стомак, коме треба хлеба, хлеба!

Долази нам у памет она прича, како је један сневао да има пуне шаке новаца, како се спремао да створи силно имање, да буде све његово, кад га нека лупа на врати пробуди из тог блаженог сна. Врата се отворише и у његову собу ступи веровник му, који му однесе и оно мало, што је имао. Јест, јест и неку господу тамо горе буди из слаткога сна социјализам на Алфелду.

Па шта је то тако страшно, запитаће можда когод. Та знамо ми држава, у којима има у државном сабору социјалиста читава странка, па видимо оне не пропадају, напредују баш боље него ми. Но није тако Социјализам у Угарској голема је разлика од западнога социјализма. Овај социјализам је природан производ полаког политичког развијања, које је развијање трајало десетинама и више још година; њега су изазвале потребе и разлике политичког живота, а наш социјализам није ништа друго, него плод нездравих прилика, болест на државном телу, која је букнула изненада, букнула због брзог и наглог пропадања ратарског реда. Предео, који је до пре две-три године био житница Угарске, данас је пун голих и гладних људи. И код ових гладница раширио се од једном социјализам. У гладна нема хладна премишљања и зато је и избио социјализам у Алфелду наопако, док није дошао до крви вашархељске. Ето зато је страшан и кобан по Угарску социјализам, што он не долази као плод полаког политичког развића, не развија се у народу својим идејама, него пада на гладан стомак, који хоће социјализмом одмах до хлеба да дође. Заиста овако развиће социјализма и међу оваким људма може бити опасно по Угарску.

Долазимо да се запитамо, па ко је томе крив? Зацело сама управа државна. Или зар томе није ово најбољи доказ, што се социјализам баш у Алфелду појавио. Да се влада држи добрих мера, зар би могло дотле доћи, да онај крај, који је свагда био најбогатији у Угарској, за једну неродну годину падне у такову оскудицу, да у њему умиру од глади! Ту се заиста види да нема рационалне економије. Но тако и мора бити, кад у држави, која живи од ратара, у сабору њеном и програмима њених странака о свачем има речи, само не о аграрним (земљорадничким) питањима.

*

Пресуда у Вашархељу је пала. Закон је задовољен, а тамничка врата затворила се за њима двадесет и седморицом. Но је ли то доста, је ли то све? Ми знамо, да је њих још милијун и више, који осећају исто, што и главни „бунтовник“ Ковач, те за то велимо, да је то мало, да је то ништа. Идеје, па ма и криво схваћене, не могу се бајонетом ни затвором угушити, на против, то њих баш диже, те би се за то требало озбиљно латити и забавити нашим социјализмом. Бадава га је крити; он се не сакри. Угарска влада, угарски сабор морају решавати социјалистичко питање у Угарској, а не жандари, солгабирови и државни тужиоци. **Правда.**

Нови Сад, 9. марта.

Патријарашко достојанство и „Српски Сијон“. Још прошле недеље кôлала је вест по престоничким листовима, да је првостепени суд обуставио поступак против патријарха Бранковића у ствари оптужбе због преваре и проневере, која је подигнута против Бранковића, а обустављена је из узрока, што је ствар за суђење застарела. Ми хотимично нисмо хтели да проговоримо у овој ствари, док не добијемо у званичном „Српском Сијону“ извештај о тој жалосној појави. Но заман смо чекали. Прођоше од то доба две недеље, два броја његова. И онај „Сијон“, који уме, где треба и где не треба да разјапи вилице, те да на широко и на дугачко млати празну сламу, где нису у питању тако важне ствари, — сад, кад се углед и патријарашко достојанство по блату вуче, сад ћути као заливен, а није му мајка препредала језика. Или се можда „Сијон“ још није прибрао, и тек спрема сапун и воду, којима ће ову ствар да превуче светлошћу? Сачекаћемо и то. Међу тим ми смо до сада већ више пута тачно и јасно обележили своје становиште у тој Шандорској ствари и морамо се вратити на њу опет, док сазнамо решење највишег суда. За сад само толико у име угледа народа српског захтевамо и тврдимо, да се тако крупна ствар, где је у питању патријарашко достојанство, не може и не сме застарелошћу забашурити.

*

Српска банка у Загребу. Као што нам јављају из Загреба, састали су се тамо 5. марта оснивачи и повереници, који су уписивали деонице српске банке, да расправе и утврде правила нове банке, која ће се поднети скупштини свију деоничара на расправу и одобрење. На окупу је било до 60 деоничара. Уписано је 45 хиљада деоница и деоничари су закључили, да се установи деоничарска главница на четири и по милијуна форината, ма да је по првашњем установљењу износила главница три милијуна од 30 хиљада деоница! — Један више доказ, да су Срби озбиљан чинилац у овој земљи у сваком погледу, па и у материјалном. Српска банка у самом Загребу има поред обичног смера, што га оваки заводи имају, још неки узвишенији смер. С тога нека јој је с наше стране сретно и берићетно!

ПАТРИЈАРХОВ ДВОР У БУДИМПЕШТИ.

(од нашег извештача.)

Будимпешта, 7. марта.

Кад сам вам последњи пут писао, какве се замке плету у нашем автономном животу, нисам могао ни мислити, да ту има читава поворка тајана, које „врхови“ наше народно-црквене автономије имају са поглавицама чивутско-либералне странке у Пешти. Докучио сам, да ти врхови и с једне и с друге стране пријатељски у један рог дувају и кад треба изиграти народну вољу или замазати народу очи, они су вам рођена браћа.

Патријарх Бранковић са својима иде све ближе цели, да назида у Будиму патријархов двор. Ту му је помогао последњи покушај, да се сазове наш народно-црквени сабор.

Питаћете: Како то?

Лепо. Треба већ у напред да знате, да патријарх Бранковић ништа не ради о својој глави, а још мање да ради оно, што ће ићи у прилог учвршћењу народно-црквене автономије. Његови прави саветници налазе се у Будимпешти међу посланицима и у министарствима. А какви људи и пријатељи наши тамо седе — то тек не треба да вам доказујем.

Кад сам вам јавио ону тајну о зидању патријархова двора у Будиму и о премештању митрополитске столице из Карловаца у Будим, прснула је она као бомба међу овдашњим пријатељима патријарховим. Сви су се ухватили за главу и запитали: Од куд се то дознало и ко је тај, што је тајну издао? Нису могли да уђу у траг, од куда се то дознало, јер оно, што знају њих десеторо, није више тајна. Но од оно доба ствар зидања патријархова двора развијала се у њиховим круговима и тек ових дана могао сам да им похватам све трагове и конце.

Ви сте се тамо доле били обрадовали: биће сабора, јер га патријарх тражи. Још више сте то држали за свршену ствар, јер има довољно сакупљених саборских трошкова, па у том не би влада могла наћи закачаљке, да стане на пут сазиву сабора. То је чак и „Српски Сион“ рекао и доносио вест, како ће бити сабора, јер је патријарх чинио кораке за то, па и сам је лично отишао у Пешту.

Али све то не би истина. Све се наде изјаловише, јер је све у напред било тако удешено, да се народ српски обмане. Чекало се само, да ви доле ударите у велико звоно, кад чујете први глас о сазиву сабора, па да истрчите позивом на народ, да у том сабору ваља да претестује против

ПОДЛИСТАК.

ЗДРАВИЦА
СИВОМ ТИЋУ, МИЛЕТИЋУ.

И дрвље и камење
Нек' пуца у гори,
Кад Србин говори!....

Па и ти мржњо,
У понор пођи,
Кад здравим вођи!....

Старино дична, челенко Српства,
Има ли игде имена твог?
Ако га има, онда и њега
С тобом заједно нек' живи Бог!

А пусти душмана нека ликује,
Не ће нас зато нагнат' на плач,
Ако то мисли, онда се вара,
Нагнат' нас може, али на мач.

Па место суза крв ћемо лити,
За свету веру и образ свој,
Ако је стиг'о извесни час твој
Зовни нас само, — ми смо за бој!

Српче радикалче.

Дру СВЕТОЗАРУ МИЛЕТИЋУ.

Љубав и слога браћа су мила,
У бој бију душмана свог,
А не ко' она што с' браћа била,
Што друга свога изневерила.

Чујеш ли сада старино света,
Где с' Србин бори у овај час!
Подигни барјак нека се вије,
Па зовни само, а ево нас!

Доста смо браћо жртава дали,
Слогом, јуначком десницом,
Бићемо таки, увек смо били,
Када је пуц'о душмански гром.

Буди се, буди народе српски,
Јер није касно летет' у бој...
Доста је, доста Светозар сиви
Жртава подн'о за народ свој!

У Каменици 8. фебруара 1895.

Ваја Бајазет.

УЗОР-МУЧЕНИКУ И НАРОДНОМ БОРЦУ

Дру СВЕТОЗАРУ МИЛЕТИЋУ

НА ДАН СТУПАЊА У 70-ту ГОДИНУ

БУРНОГ, АЛИ МУЧЕНИЧКОГ ЖИВОТА.

Мото: Слав-будућност није сан,
Кад с' успали груд синова
— Осамдесет милијона —
Ту од мрака бива дан!
Светозар Милетић.

Са туђинског помраченог неба
Запуцаше оштре муње, громи,
Задрмаше светиње нам српске —
Стару славу, славу од искони.

Мину данак испред црне ноћи,
Мину радост пред болним уздахом,
Мину сунце пред густи облаци —
Кану суза са горким осмехом.

У виду грома, паклених муња,
Грмљаше страшно човечја пакост,
Хотећи ништит' светиње наше:
Дедовску веру, језик, народност.

На челу сваког србинског чеда,
Видиш стиснуте тмурне облаке,
Што их је очај бурно писао
У резе бледе, бразде дубоке.

У српском срцу спаваше снага,
Заспала мишљу на живот уди;
Не беше искре, да срце плане
Не беше кога, да је пробуди.

И још мало у постидном праху,
Да с' ваљају српски осећаји —
Ал' на небу препуном тамнине
Силовито нешто се засјаји.

Један ор'о позлаћених крила
Диг'о с' тамо у неба висине,
Те чим како залепрша крили,
Тако снажно растерује тмине.

Све се више подизао летом,
Гонећи неба помрачне тáмни.
Тај ор'о силан, тај јунак смели —
Ти то беше, Милетићу славни!

Још само мало да небо махом
Разлије своје сјајно бисерје —
Ал' сену муња, погоди тебе,
Расу ти оно злаћано перје.

Са те страве Српство се не пови
У тишине гробнога покоја,
Не пропаде светиња нам славна —
Сачува је света мис'о твоја.

Јер од пера сломљених ти крила
Свако Српче ново крило чини,
Да се вине њиме у висине,
Да лепршом не да маха тмини.

Па да видиш, када јато
Орловића небу суне,
Како крила лепршаји
Громове ће да заглуне.

Па да видиш, кад полете
Оним небним врлетима,
Како ће се узгањати
Са мргодним облацима!

Оће л' онда душман смети
Светињи нам копат' гроб?
Оће л' смети, кад Срб викне:
„Ја сам јунак, а не роб!“

Оће л' онда опет тмина
Преузети стари ма'?
Ил' ће сунце, бели данак
Твоме роду да засја?

А сад прими овај поклич,
Што т' орлићи твоји кличу:
Здраво да си, дико рода,
Здраво, славни Милетићу!
Срећна нек је та седамдесета
Са још много и премногo лета!

У Кићу 8. фебруара 1895.

Жарко Јовановић.

црквено-политичких реформа угарске владе, које би влада узела за дражење против већ узакоњених реформа, те би тако нашла узрока, да одбије сазив сабора. Но то ви не учинисте, а они ипак морадоше реформе избацити као узрок неодобрењу сазива сабора, јер је тако било удешено — по плану.

А, ко је ковао тај план?

Сви се добро сећамо, да је присни пријатељ још негдашњег владике темишварског Георгија Бранковића барун Федор Николић употребио сав свој утецај у Пешти и у Загребу, да препоручи свога пријатеља за српског патријарха. Истина он није тражио, као оно некад пријатељи Германа Анђелића, да се Бранковић ма и наименује за патријарха, али је радио свим мислима, свом душом, свом снагом, да му то испадне за руком, да његов драги Бранковић постане патријархом. Преко владиних органа изабрао је већину саборску такву, која ће гласати само за Бранковића, а други посао, да намигне на средњаке, који треба да не гласају при избору митрополита-патријарха, оставио је самом Бранковићу. Тај исти Бранковићев пријатељ и данас има све конце у својим рукама. У његовим рукама налазе се кључи од нашега сабора.

Кад је патријарх Бранковић тражио или управо пријавио писмено влади сазив нашег сабора, први је био барун Николић, коме је на колена бела књига пала. Он и оно неколико посланика-издајника српске мисли дочекаше ту књигу спремни и не дадоше, да буде сабора, јер то није сад — опортуно, згодно, саветно. Боје се као, Срби ће на сабору протестовати против црквено-политичких реформа, а они тек не би смели допустити, да се у законитом телу народном чује тако оштра реч, пред лицем повереника барона Николића, који је гласао за те реформе и пред лицем патријарха Бранковића, који је против њих гласао. Но тај узрок избачен је само у ветар. То је тек речено, да се рече, јер неки се узрок морао навести, због чега се сабор не сазива. Друго је нешто ту по среди.

Све се то радило по плану. Као што је почетак Бранковићеве ере добио законити тип избором за патријарха, тако се он стара и његов драги барун, да сваком њихову делу прибаве законски облик. Тако и овде.

Патријарх Бранковић тражио је сазив сабора само од шале. После оноликог претресања о патријарховом двору и кад увидеше, да су сви конци њихових тајана похватани, измислио је он са своји другови у Пешти, да народу очи премаже. „С. С.“ је тврдио, да за зидање тако званог „епископског двора“, као што га он назива, не треба саборска дозвола, него доста је за то само закључак саборског одбора. Но доцније је његов власник, патријарх Бранковић увидео, да то не ваља ићи баш са свим отворено уз нос народу. За то се пронађе начин, да остане и коза сита, и купус цео. Само на срећу та му не упали до краја. Јер ево, шта ти наши автономашки „врхови“ урадише.

Патријарх је за то искао сазив сабора, што је хтео да се исти не сазове, како би могао предузети зидање патријархова двора у Будиму без саборског пристанка, и да би се могао позивати на то, да је радио за тим, да тај пристанак добије. Формално је показао воље за то, да би безазлене заварао. А барунова је брига била, да већ у напред осујети сазив сабора, односно да не добије пристанак владин за сазив сабора, ма да по духу саборских уредаба не би могло бити речи ни о пристанку владином ни о непристанку на то.

Још боље ће вас утврдити у уверењу, да је ово био само маневар за сазив сабора, што патријарх Бранковић није са својим саборским одбором спремио никаквих предмета за расправу, ма да би им то спадало по саборском устројству у дужност, нити је његов орган „Српски Сион“ изнео предмете, који ће на дневни ред доћи у том сабору.

Али шта ће њима расправити сабор, кад они хоће да зидају патријархов двор у Будимпешти? Њима треба таква прилика, да се сабор не може сазвати ни на који начин, па да могу имати одрешене руке у свом послу, те да се могу у свако доба заклонити у заветрину, да су они тако важно питање, као што је зидање патријархова двора у Будимпешти, вољни били да изнесу пред сабор на решење, али нису могли да дођу до сабора, за што је крива влада, а они су морали зидање да предузму, јер су били гоњени од владе, да то ураде. А дотле су ето данас и дошли. Они су створили себи ту заветрину и сад могу, мисле они, по вољи радити на својој „великој“ мисли. Пут су себи прокрчили. „Епископски двор се мора зидати“, јер то влада наређује, а шта је њих бриге, што ми имамо своју автономију, самоуправу, самозаконију!...

Сад ће вам бити јасно, за што се морала одиграти ова жалосна игра са сазивом сабора.

Колико ја познајем наш народ, то не сме и не ће остати на том.

МИЛЕТИЋЕВО ВЕЧЕ У БЕЧУ.

Беч, 7. марта.

Као што сте у вашем цењеном листу јавили, приредила је српска омладина у Бечу у петак 3. (15.) о. м. Милетићево вече. Гостију је било врло много: сва омладина и велики део бечког српског грађанства, заступници словачке, румунске и руске омладине у Бечу и три изасланика српске академске будимпештанске уједињене омладине, Пилић, Цвејић и Радојчевић.

У очи је упало свима одсуство јединца Србина посланика у бечком рајхсрату г. др. Квеквића, а исто тако одсуство некојих српских бечких породица. Само вече, од почетка до краја, текло је у највећем одушевљењу и весељу. Отворио га је члан бечке омладине Миливој Бабић својим говором о животу и раду Милетићеву. На крају говора заорило се одушевљено: „Живео Милетић!“ које тек онда би прекинуто, кад омладина запева „Орао кликће“, које се морало на захтев свију присутних поновити. Иза тога је отпевана на велико задовољство позната песма: „Где је српска војводина“. која је изазвала силно одушевљење и такође се морала поновити. После тога је члан омладине Лаза Димитријевић поздравио присутне грађане бечке. На овај говор отпевана је песма: „Што ћутиш, ћутиш“. Члан омладине, Јова Радонић поздравио је заступнике руске омладине, нашто је отпевана једна руска народна песма. Омладинац Мита Марић поздравио је браћу Словене, на што се заорило одушевљено „Ej, Словени“. Од великог утиска био је говор Станоја Станојевића, којим је поздравио заступнике румунске омладине. Омладинац Јован Х. Васићевић поздравио је Србе из Србије; Душан Јовановић здравио је народу српском. На ово је Словак брат Блахо на опште одушевљење отпевао познату: „Чуј Душане“. Црногорац Пламенац наздравио је одушевљеним речима Милетићу у име црногорске омладине, на што се отпевало „Онам' онамо“. Мита Марић одекламовао је Змајеву песму, коју је спевао, кад је Милетић 1879. пуштен на слободу. Миливој Бабић поздравио је изасланике будимпештанске омладине, истакнув значај почетка заједничког рада бечке и пештанске омладине. На ово је отпевана „Зорина“ химна, познато: „Боже братимства“. Велико одушевлење изазвао је говор заступника словачке омладине, који је поздравио Милетића као оца свију потиштених народности. Исто тако одушевљен био је говор румунског изасланика, а брат Рус је поздравио највиши српски идеал: слободу и уједињење. У име пештанске омладине држао је врло одушевљен говор брат Душан Радојчевић. Госпођица Мара Станојевићева врло је лепо на опште задовољство отпевала неколико српских народних песама. На крају је Миливој Бабић прочитао поздрав, који се има отправити старцу Милетићу. Предлог да га сви присутни потпишу примљен је са највећим одушевљењем, а прва га је потписала пуница Славка Милетића одушевљена Српкиња госпођа Катинка Јосифовићка.

Тако је ето испало Милетићево вече достојанствено и одушевљено, а нема тога пера, које би могло верно и достојно описати оно силно одушевљење и родољубље Сваки говор спомињао је и славно име народног мученика. Бечка омладина учинила је први корак; покушај је добро испао, те треба да покрене и остале.

Бечка омладина саветовала се са изасланицима пештанске омладине, како да се прослави седамдесетогодишњица Милетићева. Дошло је до резултата и кад пристану и остале омладине, издаће се проглас на народ. Кад проглас продре у јавност, јавићу вам се опширније у овој ствари.

Бруно.

Политичке новости.

Угарски сабор.

У уторак имао је угарски сабор кратку седницу, у којој је министар Перцел одговорио на интерпелацију посланика Јосифа Хортованија, у погледу њитранског избора. Одговор је био жалостан, јер је министар показао, да се злоупотребе чине с владиним знањем, пошто ништа није побио. На што није умео завијањем одговорити, рекао је, да о том не зна ништа, па мир. А може ли један министар унутрашњих послова рећи, да не зна ништа о ономе, о чему цела држава зна? Заиста срамота! Жалосно, да су неки и из опозиције, вође оцепљених 48-аша примили овај одговор, који тако срамоти угарски устав и слободу.

Слабост Банфи-пашина.

У Бечу нису мислили, да ће се тако брзо показати слабост у владању Банфијева министарства. Бечки политичари, а особито они, што дрмају политиком у Угарској, ценили су га више. Но преварише се. Он је могао да буде суров и жесток велики жупан, али као министар председник не може он владати и свима улевати поштовање својом окрутношћу. Треба ту нечега другог. А он је своју слабост показао при расправи за присвајање (апропријацији) целокупног прорачуна државног за 1895. годину. Услед тога изгубио је и оно мало угледа у бечких политичких кругова и с тога се већ говори јавно, да ће он само још заостале црквено-политичке реформе спровести, и онда ће Цриац своју улогу извршити. Политичко коло окретаће се по старој песми. Њега ваља да наследи бан Хедервари. И кад то буде, онда ће се угарски сабор распустити. То су мисли и жеље бечких кругова, који немају баш мала утецаја на развој заплетених прилика у Угарској.

Избори за српску скупштину.

Једва једном изађе краљев указ за изборе скупштинске. Избори ће бити 7. (19.) априла, дакле данас четири недеље. Два су узрока, због којих сумњамо у праведност ових избора: прво што ће тим изборима руководити рука каплар-Николе, а друго, што ће се избори водити по назови уставу, који сад у Србији влада. По томе уставу има право гласа само онај, који плаћа 30 дин. директне (праве) порезе; да би Вукашин што више радикала одбио од избора, изумео је, да порез по глави није прави порез, него је прирез, те се не може рачунати у ових 30 динара! По овоме уставу има скупштина 240 чланова, од тих именује краљ једну трећину (80 чл.) а 160 бира народ. Опозиција се ипак спрема за изборну борбу. Шта ће све бити посао ове скупштине, још се не зна, но ми мислимо да би опозиција, или бар радикали могли имати само два посла: први, да одмах иште повратак устава од 1888. г. и други, ако то не добију, да сместа оставе скупштину.

Каплар-Николина стега.

У једном од прошлих бројева јавили смо, да је за 26. фебр. била у Београду заказана прослава двадесетгодишњице од смрти великог апостола напредних мисли Светозара Марковића, најглавнијег оснивача радикалне странке у Србији. Та прослава била би скромна код „руске круне“. Али београдска полиција добила је налог од горе, да уклони са тог места женскиње, ђачку и занатлиску омладину. Кад је требао да се појави говорник, који ће изнети велика дела Светозарева пред силан свет, што се ту искупио, полиција се умеша, да изврши заповед од горе. И прослава се не могаде одржати, али су за то поштоваоци Светозареви и приврженици начела рада у срцу прославили овај значајан дан, а одушке дали свом увређеном осећају снажним усклицима: Слава Светозару Марковићу! Чича-Никола би пустио старије, да се загревају начелима Светозаревим, јер њему и ровитом стању у Србији годи, да се народ групише у што више странака, само му не годи, да се омладина загрева на жару тих начела. Но његов капларски лесковац не сломи гвоздена начела!

Кошут — посланички кандидат.

У таполчком изборном срезу биће наскоро избор земаљског посланика, пошто је тамошњи посланик умро. Вође опозиције понудиле су кандидацијом сина Кошутовог Фрању Кошута, који се кандидације примио. Ми смо врло љубопитљиви, какав би Кошут био као посланик, јер је до сада показао, да га Бог баш није створио за политичара.

Слобода избора у Италији.

У Италији предстоје нови избори за сабор и сад се склапају изборне листе, те одређују, ко ће имати бирачка права, а ко не. Изборни закон у Италији доста је напредан, но још не онолико, да би се изборима могла сазнати права воља народна, те да сабор буде верни израз свију талијанских становника. Али кад би се и његове одредбе само вршиле по пропису, морале би друкчије прилике наступити у Италији, а не би земља смела бити презадужена, не би се народ бунио, не би се глад појављивала. Талијанске новине јављају, да њихове власти раде свом снагом, да овога пута умале што више број бирача. Тако је одветник Галини поднео призив суду у Модени, у којем наводи врло чудне чињенице, да је у општини Фригнану уведено у изборну листу само 1585 бирача од досадашњих 5814. Даље у општини Фанану уведено је од 641 само 101 бирач, у Лами од 459 само 68, а у Превепелагу од 745 само 179 бирача. — Тешко Италији! У материјалном погледу дотерана је до ивице пропасти. Овакав поступак од стране власти, које ваља да закон врше и чувају, убија и морални углед њен!

Писмени и брзојавни поздрави

приликом седамдесетог рођен-дана Дра Светозара Милетића, 10. фебруара 1895.

(Наставак.)

АКОВО (Турска). Дични тићу Милетићу, прими и од нас Старо-Србијанаца у знак благодарности, за твој српски рад нашем народу. Као сви поштени Срби и ми из косовског вилајета честитамо ти твој 70-годишњи рођен-дан, дао бог па нам на понос милога Српства још дуго здрав и крепак у средини нашој постојао. — Живео дични српски пашеничe и борче за народна права! — За више Србадије Риста Јовановић, српски народни учитељ.

ЦРНА ГОРА. „Глас Црногорца“ пише: Др. Светозар Милетић 10. ов. м. ступио је у 70-ту годину свога живота, том приликом, готово сви српски листови сјетили се старог борца српског у негадшњој Војводини. Тога дана су му из свих крајева српских стизали честитке, у којима му је изјављивата жеља: за дуг живот и опорављено здравље, које је још назад толико година изгубио. И ми се том општем поздраву срп. народа радо придружујемо. Дај Боже, да се жеље његове испуне, те да сиједа старина Милетић поново освјежен здрављем буде народу свом опет истински штићеник права и слободе, бранич вјере и народности.

КАРЛОВО. На прагу седамдесете кличемо ти: Живео још много и дуго дико народна! — Срби бившег диштрикта: Аца Молеров, Тона Бајин, Живан Станаћев, Игњат Влаовић, ратари.

ПЕТРИЊА. Великом мученику и борцу за српску мисао седамдесетгодишње славље честита — Нико Славнић.

ПОЖАРЕВАЦ. Ценећи ваш неуморни рад за Српство и српску мисао, за које сте поред свега жртвовали и драгоцено здравље своје; ваша браћа из младе краљевине Србије честитају вам из свег срца седамдесетогодишњицу вашег живота и желе: да вам Бог подари живот и окрепи здравље за дуго и много година на понос целог Српства, те да се на дичног сокола Милетића угледају сви Срби и пођу већ утрвеним путем за Српство, за које се је Милетић сав заложио. Са обзиром на политичке прилике, у којима се налазе наша браћа тамошњи Срби, ову честитку шаљемо вам овим путем (у препорученом писму, прим. ур.). — Грађани града Пожаревца: Јов. Нешић адвокат, др. Ђ. Вуков, Грујa Павловић свештеник, Миша Живковић трговац, Страхиња Ђ. Пантелић-Лала књиговођа, Игњат Н. Тодоровић, Васа М. Николић трговац, Вучко Ц. Вучковић председник, Радован Михајловић терз., Аранђел Петков, Аћим Богосављевић трговац, Д. Лазаревић, Ђ. Петковић трговац, Сава М. Шибалић бив. учитељ, Мијајло Крца, Ђ. В Димитријевић трговац, Ж. Лазаревић трговац, Ник. Стокић трговац, Драг. Мишковић адвокат, П. Соколовац трговац, Мих. П. Бончић адвокат, П. Поповић адвокат, Душманић апотекар, Иван Симић адвокат, Мијаило А. Поповић, Мих. Н. Стевановић учитељ, Вел. Р. Кузмановић учитељ, Мих. Костић штампар, Стева М. Живковић трговац, Илија С. Миленковић новинар.

ПИРОТ. Јуначки заставниче српске свести и слободе, честитамо ти седамдесету годину твога мучног рада. Живео нам сиви тићу Милетићу! — М. Беровић, В.

Кирковић, Иван Јовановић, Живко Матић, Живан Јоковић, Светислав Новаковић, Љуба Сретеновић, Поликрон Николић, Велимир Милојковић, Ђ. Јовановић, Димитрије Михајловић.

СРП. ПОЖЕЖЕНА. Диву српског народа честита седамдесету Српкиња клисурка — Анка Атанасијевића.

СРП. ПОЖЕЖЕНА. Прими поздрав из сироте банатске клисуре. Кличу ти детићи, сретна ти седамдесета борче наш! — Јова Богдановић, Живан Путник, Ђорђе Јовановић.

ПРОКУПЉЕ. Данашњи дан твоје прославе велики Србине неустрашими поборниче Српства и његових идеја честитамо ти срдачно одавде са Топлице, постојбине Југ Богдана старог, а и молимо Бога, да још дуго поживиш на дику и понос Српства. — Петар Божовић окружни начелник, Лука Гершић бивши окружни начелник, Тодор Момчиловић трговац, Љубомир Пантић трговац, Јован Богдановић мајор у миру, Јован Шаранац трговац, Урош Чочевић трговац, Стеван Велић трговац.

ПРОКУПЉЕ. Врломе борцу за народна права и слободе заштитнику свога народа честита слављење, желећи дуг живот — Драгослав Бошковић, писар судски.

РЕКОВАЦ.

Врли борче србинскога света
Ти доживе седамдесет лета,
К'о ватреног поборника свога
Срби славе дан рођења твога:
Зраво да си, ти старино мила,
Свака срећа у твом дому била!

Тодор Бушетић, Војислав Кусанац учитељ, Андра Парађанин, Нешо Милић, трговци.

РУМА. Дичном свом тићу Милетићу, неустрашивом јунаку у борби за народна права и слободу, честита седамдесетгодишњи рођендан — Српска црквена општина румска.

РУМА. Честитамо седамдесету! Песмом у грудима настављамо твој узвишени рад. Ни бриге те, сиви тићу, сви смо с тобом Милетићу. — Румско српско певачко друштво.

РУМА. Велико пожртвовање, неуморан рад за опште добро подигли су те изнад свију. Ти си дика свију нас. Живео нам дуго! — Јоца Богдановић.

РУМА. Приликом твоје седамдесето-годишњице кличемо ти из дубине душе: живео славни поборниче Српства још дуго година, на радост српског народа, који ће ти вечно благодаран бити. — Теодор Богдановић.

РУМА. За твој много заслужни и драгоцени живот узор Србине Богу се моли — Парох Шаула.

РУМА. Дични српски сине, утемељитељу слободоумних начела, Бог те милостиви у потпуном здрављу одржао, да би се твоја велика идеја у корист васколиког српског народа већ једном остварила. У то име поздрављамо седамдесету — Браћа Панаотовић.

РУМА. Поздрављајући седамдесетгодишњицу захвални на вашим добрим и племенитим делима, која учинисте српском народу, довикујемо: Живео нам сиви тићу, Светозаре Милетићу! — Вића Грујић, Светислав Надбандић, Сава Ј. Крстић, Тома Р. Ћирић, Миленко Николајевић, Ђока Жигић, Бранко Белић.

РУМА. Мученике свога народа, хвала ти на пожртвованом раду, живео на понос свију нас, здраво дочекао седамдесету и Јашу загрлио. — Миша Ђорђевић, Никола Живковић, Живко Л. Јовановић, Никола Стојановић, Мита Јовановић, Тоша Јаковљевић, Младен Т. Јовановић, Јова К. Дожудић.

РУМА. Најбољем Србину, народном мученику кличе српска румска трговачка омладина: Живићеш, док је Српства. — Јован Малешевић, Петар Каприс, Стојан Косанић, Петар Дамјановић, Војислав Николајевић, Ђока Терзић.

РУМА. Великом борцу за народна права и дичном узор-Србину поздравља седамдесетгодишњицу стари војник из његовог табора — Јован Крстић.

РУМА. Поборниче народни, који ћеш увек у српском народу живети, кличем ти: Живео! — Лука Георгијевић.

РУМА. На жару твога родољубивог врела загрева груди узданица народа српског; док је омладине, не бој се за будућност. Здраво дочекао седамдесету, да здраво дочекаш нашег Јашу. Кад извесни куцне час, ево нас! — Душан Димовић, Јован Критовац, Љубомир Бикар, Светозар Спајић, Ђока Ђорђевић, Драгутин Костић, Јован Остојић, Јован Пазарски.

РУМА. Седамдесет година живота до данашњег дана радећи будилнички жртвованих за народ свој остави свети аманет потомству свом у наследство. Живио! Здраво дочекао и осамдесету. — Стева Ѳ. Јаковљевић Кона.

РУМА. Српском борцу, српском диву седамдесету честита — Ђока Сивачки.

РУМА. Сретно доживео поред седамдесете онај најсрећнији српски дан, за којим вазданн тежиш. — Мита Ѳ. Јаковљевић.

(Наставиће се)

Народна привреда.

ВИНОГРАДАРСТВО.

О подизању нових винограда.

Кад хоћемо да подижемо нов виноград са подлогом америкаском, морамо знати, какво нам је земљиште, положај, потреба, радна снага у околини, па тек онда долази на ред, да изаберемо према горњим околностима и подесне врсте лозе како за подлогу, тако и горњи део њен, са кога треба да беремо плод.

О земљишту и склопу земљишта даде се писати и говорити врло много, држим да ће довољно бити, ако напоменем читаоцима да у нашој књижевности има врло лепо делце међу књигама за народ из задужбине Петра Коњевића, свеска 19. „О познавању земље“, за ратаре написао М. Петровић. У књизи тој, која не стаје више од 10 новчића, има чак и упуства, како се може и испитати састав земље. Но не могу пропустити, а да не рекнем коју о некој малој неприлици са америчком лозом баш у погледу земљишта.

Рекао сам већ једном, да је американска лоза већи избирач, него наша јевропска, шта више, велика већина тих лоза не могу да успевају у кречовитој земљи, т. ј. у земљи, у којој има велика количина креча не у комадима, него ако је креч смешан са земљом, те може да се нађе у тој велики постотак. У кречовитој земљи американска лоза добије болест, куња и најпосле угине. Подлога тим пре страда, ако још и не трпи нашу дотичну врсту, или обратно, ако наша племенита лоза није у стању да спроводи до жила храну, коју добија из ваздуха на лист. Најбоље и без сваке сумње можемо се о томе уверити код сланкаменке, која већ друге-треће године добије жутицу. Та је појава задавала много главобоље виноградарима па тако рећи и данас још нису сви на чисто у томе погледу, ни данас није сигурно нађена идеална лоза американска, која би имала само добре стране као подлога, т. ј. која би пртила у сваком земљишту, која би лако пуштала жиле, лако примала нашу јевропску лозу и у довољној мери одолевала свакој напасти било животињској било биљној. У најновије време веле, да ће за сад као најподеснија лоза бити рупестрис. За њу веле, да може пртити и на кречовитом земљишту, на земљишту добром и рђавом, у камену, веле, да ће она преотети славу, коју данас ужива рипарија. Но међу тим они, који су запатили рипарију, нека ни најмање не страхују ради ње; она је врло добра за подлогу, јер се лако размножава и добро храни нашу лозу. О томе се могли уверити већ многи, који су видели род са чокота, под којим је она подлога. Рипарију не треба садити у долинама, где је земљиште влажно, ту није место за њу, ту треба узети за подлогу солонис или рипарију томентозу; ако је челопек и земљиште суво, узми за подлогу или рипарију порталис или рупестрис, обе су добре.

Како ће ко да запати подлогу, како да је спреми, сади, размножава, калами, и како ће после да ради у новоме винограду, не може се у овим чланцима потанко изнети, то би био задатак засебнога дела, у коме би ти сви радови били описани појединце опширно. Чланци ови смерају на то, да у опће изнесу назоре о виноградарењу.

Кад смо испитали земљиште, спремили подлогу, и све друго урадили, што претходи сађењу, треба да се решимо, какву лозу да запатимо, да ли за грожђе или за вино, ако за вино, да ли за бело или црно. Већ сам једном рекао, да виноград ради грожђа може садити само онај, који је у тако сретном положају, да му је близу пијаца, на којој ће свој производ да претвори у новац. Ко то нема, нека се окане и нека запати грожђа за јело само мила ради, да га има.

Многи ми пребацују што сам дигао дрвље и камење на сланкаменку и мирковачу, а међу тим нисам ни једном речи наговестио које врсте треба наш свет да запати. Што сам онда рекао то и сад велим, ни најмање не одступам од написаних речи. Јер: сланкаменка је била и пре ћудљива, док је ходила по овоме свету на својим рођеним ногама, и не камо ли сад, кад је добила туђе ноге, туђ темељ, тај темељ хоће и хране из ваздуха а сланкаменка или не може да даде, или што даје, не ваља, те угину и ноге и сланкаменка. И код воћа је то случај, да кад прероди, не може род ваљати, као кад наравно понесе. Вино од сланкаменке је танко ма га како удешавао, а најгоре је код ње то, што она добије клорозу пре него и што стане честито на род. За мирковачу се до душе не може рећи, да је тако осетљива као сестра јој сланкаменка, али она има ту рђаву особину, да јој је вино још горе него од сланкаменке. Кад већ морамо да радимо, морамо да жртвујемо, запатимо бар таку лозу, која ће нам осветлати образ и мање задати посла и главобоље. Да немамо ми других наших домаћих лоза, које су куд и камо боље од оних двеју сестара, био би други разговор, ал' ево ћу одмах да на прво место ставим нашу скадарку (округлица, оката скадарка). Она је и пре давала код нас најлепше вино, па за што то она не би као и сад чинила. Око ње има посла као и око сваке друге лозе, а има и ту добру страну, што не смеће, не тражи прву земљу, редовно рађа а не једанпут да се прероди па онда да удари натраг. Но вино њено не би било ни у реду сравњивати са оним горњим водењачама.

Лане сам у Сан Микеле у Тиролу имао прилике да видим толике врсте лозе, али — ваљда за то што је наша — све у крај спрам наше скадарке. Она је бујна и поред тачке, и поред жице па и на пергули (тиролски високи начин гајења лозе), свагде је она одскочила од друге лозе. Из далека сам је увек познао по оној веселој једрини листа. Но да и други свет не мисли о њој много друкчије, ево ћу из једног врло ваљаног дела немачког да извадим опис скадарке и црне и жуте.

Како ваља земљиште и семе приуготовити за сејање?

Није задаћа наших ратара, да много сеју, боље је мање, па добро, него много, па површно урађено. Више ће користити и два добро уређена и у време обрађена ланца, него три рђава. — То треба да је правило сваком ратару.

Пре, него што ћу почети да пишем о приуготовљавању земљишта и семена, у напред изјављујем, да то, што хоћу да наведем, све се може у научним делима знаменитих људи, као што је Тер, Копе, Шверц, Новацки и многи други угледни научњаци одавна написали, наћи; но то су наши ратари мало читали, а још мање опробали Да ме не би нико криво схватио и књижевним крадцем назвао, изјављујем у напред, да сам поуку из рада горе наведених људи црпао и практично привео и покушао.

Ево већ 20 година, како економишем, но у хатар истине морам признати, да сам много година провео са обрађивањем земље и приуготовљавањем семена, као што се обично код наших ратара ради, и тако сам и жњео, као што сам радио. Кроз дуги низ година видео сам, да или се мора рационално (научно, разумно, напредно) радити, или ратарство напустити. И тако, пре него што се одважим, да напустим, прионуо сам од ово 5 година да покушам, што људи од светскога гласа одавна пишу и раде, и могу искрено казати, да сам до тога уверења лошао, да још није ратарство оно производно занимање, од којег се не би дало постојати; само се мора озбиљно у руке узети и онога нашег старог хаљкавог рада оканути. Држим, да ни једном брату ратару не може од штете бити, ако се о мом трошку што корисније научи, а на име млађој браћи бих препоручио, да што пре приону рационалном раду, да не прође, као и код мене, дуги низ година по старом уобичајеном раду, па кад виде, да виле дођу очима, онда се тек озбиљног и смишљеног рада лате.

Да би колико-толико браћи својој користио, а да сувише места у овом цењеном листу не би заузео, то ћу се трудити, да у кратко само оно наведем, од чега се не сме одступити, а да се заиста више постигне, но с обичним радом, и то да свако може лако и спровести.

Прво је: добро приуготовити земљиште, а то је врло просто. Сваки ратар мора природу своје земље испитати, да дође на чисто са собом, у коју врсту земље припада оно земљиште, које жели обрађивати. Мора сазнати физикално и кемично својство горњег и доњег слоја: да ли је пескуша, иловача, хумус (црница), кречаста, слатинаста, шљункаста; даље: да ли се лако или тешко ради и да ли јој је доњи слој пропустљив или не. Док то не зна, тешко је одредити правило рада, јер по каквоћи земљишта мора се равнати ратар, да ли сме плугом од једаред са дубоким орањем (tiefcultur-ом) почети или постепенице, јер се ту лако може осакатити, особито кад сеје пшеницу, о којој ћемо доцније говорити.

Сад иде пролеће, дакле: зоб, јечам, кромпир и разна варива су у првом реду. По мом искуству најбоље је за зоб дубоко орати у јесен, и то на 10 палаца (разуме се, где то доњи слој не дозвољава, не сме се чинити) и с пролећа рано, чим земља има топлоте 4—5 степена Целзијевих, треба са зобљу у земљу, и то са машином, јер се само с истом може и најсходнија дубљина при сејању удесити, а то је по Бургеру 3 центиметра. У које време и како дубоко треба семе сејати, може сваки ратар у добро уређеном ратарском календару наћи и слободно се ослонити, јер ја бар у мојим многогодишњим покушајима нисам нашао нигде, да није онако, као што се људи првога реда и обележили.

Ко пак није могао или није хтео у јесен орати, свакако је нешто пропустио, пошто земља, која се у јесен оре, боље држи влагу и услед кише, снега, мраза и промене времена, саставине горњега слоја боље су се развиле и физикална и кемичка својства земљишта потребама клице више одговарају, јер по правилима рационалног рада не сме се одмах после орања сејати, из разлога, што микроби и разне животињице, које се у новом орању налазе, никако не помажу развитак биљке у клици, него шкоде, — за то треба да се причека који дан, док светлост и други елементи не отерају доле оне животињице. Што се тога тиче, ту и најстарији наши ратари греше, шта више јоште тврде, како баш треба у свеже орање сејати, јер веле: пре никне, што има више влаге, — а даље наравно никад није испитивао, нити је себи труда дао, да кадгод жиле откопа па да посматра, како се развијају и у ком земљишту боље напредују.

На жалост, тај немар не влада само код простих ратара, него и код наших т. ј. економа, који држе, да кад се „економом“ зову, а не ратарем и капут носе, нешто су више од простог ратара. Велика је погрешка, што се новина код нас тешко уваћа, па ма да јој корист ни највећи конзервативац опорећи не може, а то је држим, што наши интелигентнији ратари немају довољне спреме за свој позив. Некако је у обичај ушло, да најглупавије дете, кад ништа не може да научи, тог оставе да ратарује, јер веле: тај је глупав, није за друго ништа, биће добар ратар (као што су некад већином пропале гимназисте шиљали у богословију!).

Мало се пажње семену полаже и код шенице, а код зоби, јечма још и мање, као да то није од штете, кад се зоб за семе употреби, која није довољно чиста и потпуно развијена. Свако семе без разлике мора се са највећом пажњом приуготовити. Ни једној биљци не служи на корист она луда теорија: „Кад Бог хоће, роди и ситно испод решета (очњак), а кад не да Бог, не вреди ту ништа“. Тај глупак, који је први ту, у нашем народу већ уобичајену тврдњу избацио, валда ни не зна, колико је штете човечанству нанео, јер мање-више та се луда изрека тако укоренила у нашем ратарству да јој равне не знам и њом свака лењштина хоће да оправда свој хаљкав рад.

Зоб се за семе не приправља с пролећа на тавану. Ко тако ради, тај је већ нешто пропустио, што смотрен ратар не сме чинити. За семе се бира најлепша зоб у пољу, која је лепо развијена, која није полегла, није прерано, а ни сувише доцне покошена. Златну средиву при кошењу ухватити, то је најзгодније за семе; иста се мора добро решетати, а богме и на справу чистилицу чистити. Осим наведеног, ја зоб још пропустим на Роберово решето да се семе боље изједначи (сортира), а ту су ове добити: подједнако тешка зрна добијам за семе и свако је за клијање способно; иначе се може слободно 5—8% јалових рачунати, а то је богме велика рубрика за једног ратара, кад 5% извесно у тартаљ баца, што би иначе могао у новац претворити.

Ту би се дало још много писати, но за сад доста. То ћу доцније учинити у једном чланку, у ком ћу о родном и јаловом семену и о узроцима истих опширније говорити.

По горе наведеном уређено себе даје биљку, која се подједнако развија; нема шарене зоби кад зре; сва одједаред сазре и нема малог заосталог влата, јер тај мали заостали власт долази од малог неразвијеног зрна. Услед тога му је и стабло мало развијено.

При сејању мора се још пазити, да се ни сувише често, а ни сувише ретко не сеје. Ја сејем 80 килограма на 1600□ хвати. Има земљишта, која више, а која мање требају; то од природе истих зависи. Све, што сам о зоби навео, важи и за јечам само далеко боље приуготовљено земљиште захтева јечам од зоби.

У Јарковцу, 3. марта 1895.

М. П. Михајловић.

Вести из привреде.

Један начин лечења вина. Ако је вино цикнуло, онда треба буре добро напунити, добро га запушити и оставити у подруму за неко време на миру да стоји. По том треба додати мало исечене црвене цвекле, па опет запушити да тако стоји неко време. Онда се преточи у друго, добро испрано буре, и, кад се слегне, отпочиње се отицати. Тада ћемо добити лепо вино, без икакве мане.

*

Пропали јесењи усеви. Из јужне Угарске јављају, да су јесењи усеви, услед јаке ладноће сви коначно пропали. Воћке су такође испрозебле, те се не може очекивати од њих никаква рода. Услед тога, наступила је велика оскудица већ до сад у пићу, а израиљеви синови ударили у грдно прављење пића, које продају по скупе новце. Бадава, што су ти људи од рачуна, они буд трују свет, туд му још и новце плене. Тешко је бити Чивутин, а после све иде лако.

Пр.

Вести из народа.

Из **Ст. Пазове** (у Срему) пишу нам, како се тамо догодило нечувено насиље и злоупотреба званичне власти и то још особи, која је закону вична, дру Миливоју Миладиновићу, адвокату у Ст. Пазови, а од особе, која има баш такве неправде отклањати.

7. ов. м. већ пре 8 сахата из јутра, док се још бавио поменути одветник у свом стану, ушао је изненада у његову канцеларију, која је одељена од стана одветникова, судбени пристав, ком је на жалост поверена управа котарског суда у истом месту, Лазар Сремчевић, а у пратњи свог водитеља грунтовнице, Мартина Першића, па званичним гласом наложи писару одветниковом Павлу Шашићу, да му изнађе и даде акт: Жарковић против Шателеса.

Заплашени млади писар одмах испуни налог тај, извадив поменути спис из ормана, за то одређена, и пристав Сремчевић стаде превртати по акту том, као да је он глава те канцеларије, но кад не нађе ништа, што би ваљда желео, рече, да му је нестао у суду расправни записник из те парнице, па је дошао да види, да га можда није са собом случајно понео шеф исте канцеларије, и за тим се удали, и не чекајући на власника канцеларије.

После тога на неко време дође одветник у своју канцеларију и на своје дивљење чуо је необичну вест од својих узнемирених писара, која га је до дна душе потресла, на име, да је пристав Сремчевић на своју руку извео код њега преметачину, што је посумњао, да се „нестали“ акт налази код њега (одветника), другим речима, да га је он украо, јер иначе би исти пристав, који се сваки дан састаје са истим одветником, могао га приватно и пријатељски упитати о том записнику, па то шта више и истог дана, јер је на један сахат касније др. М. Миладиновић приступио код њега на једну расправу. Шта више, исти судац није хтео ни једном речи приликом овом да спомене своју јалову и обесну преметачину код дра М. Миладиновића, а камо ли да је бар покушао, да извини код увређена правозаступника свој незаконити, силеџијски корак.

Јављају нам даље, да је адвокат Миладиновић поднео своју тужбу против ове злоупотребе.

Карактеристично је, да код овог чиновника није првина, да нестану судбени списи, на којима он ради. Тако н. пр. нестали су код њега списи у казненој ствари против неког крчмара у Митровици, док је поменути пристав фунгирао као истражни судија тамо.

Овај поступак нас подсећа на Азију, јер ми нисмо до сад чули, да је игде у Јевропи овако што учинио један судија. Била би дакле крајња неправда, кад би се таква особа и даље трпила на управи једне најугледније и најважније власти и да се поступа са једним невиним и још онако угледним човеком, као са каквим окривљеником и лоповом.

Вести из места и са стране.

Мио гост. Београдски „Мали Журнал“ донео је ову вест: „Дознајемо с поуздане стране, да ће у скоро доћи у Београд др. Светозар Милетић, где ће код родбине свога зета провести дуже времена. Милетић је 10. фебруара славио своју седамдесетгодишњицу и многобројне честитке из Србије тако су га ганule и одушевиле, да се решио, да дође у Београд. Њему је веома мило, што га се Српство толико сећа и што није заборавило његов рад на корист српскога народа са оне стране Саве. Нарочито је био тронут, кад му је кћи прочитала честитку Гиге Гершића и посвету у његовој књизи, коју му је Гига послао. Он је узвикнуо: „Е мој Гиго, да ми је да те видим!“ — Од 1869. године Милетић није био у Београду и мисли, да се Београд јако променио. И ако ће његов долазак бити са свим приватан, ми ипак мислимо, да би српска омладина учинила добро, да Милетића што свечаније дочека. Мислимо, да не ћемо погрешити, ако рекнемо, да би у том случају најбоље било, да се у част Милетићеву држи један банкет.“ — Ми са своје стране можемо само потврдити, да постоји намера, да старина Милетић са породицом пређе на неколико дана родбини у Београд.

Шта чине народни архијереји? Кад би сравнили доходак наших архијереја са дохотком римских бискупа и арцибискупа, не би се морали баш стидети; особито кад би сравнили доходак српског митрополита и патријарха. Но кад би сравнили доброчинства, што чине њихове црквене поглавице свом народу, са доброчинством, што га чине наше црквене поглавице, особито у данашње време, онда би морали те наше поглавице и „врхови“, како се они радо називају, да ћуте и нигде се не похвале својим даровима — народу. Ено кардинал-бискуп из Великог Варадина, Шлаух пре неки дан основао је закладу од 180 хиљада форината за просвету. 150 хиљада употребиће се на подизање велике гимназије, а 30 хиљада на подизање више девојачке школе у Дебрецину. — Код нас под управом тих „врхова“ не употребљавају се ни народни фондови, колико би се могло и требало на школе и просвету, а камо ли да архијереји туре руке у своје џепове онолико, колико би могли!

Јавно предавање с игранком. Новосадска филијала друштва Марије Доротеје која стоји под високим покровитељством Њене ц. и кр. Висости, велике војвоткиње Марије Доротеје, приређује 24. марта ове године у дворани код „Јелисавете“ јавно предавање с игранком. — Распоред: 1. Увертира: Ракоција од Келера свира глазба ц. и кр. 29. пуковније. 2. Предавање г. Теодора пл. Варошија упр. кр. уг. велике гимн. 3. „8 Рапсодија“ од Листа, свира на гласовиру гђца Лаура Пресбургера. 4. „Férjhez menjek?“ Монолог од Илошвија, говори гђца Катица Скофо. 5. Вагнеријана, фантазија из свију оперних дела Вагнерових, свира глазба ц. и кр. 29. пуковније. Почетак у 7 сати у вече. Улазнице могу се добити код појединих чланова приређивачког одбора, а у вече на каси. Улазна цена 1 фор. од особе. 2 фор. од породице. Госпође и гђце се умољавају, да дођу у што скромнијем оделу.

Четворци. Кад когод прочита овај наслов, можда ће се чудити. Али ово је заиста истинит догађај. У једном селу, у земплинској жупанији, живели су муж и жена већ неколико година како су се узели, а нису имали деце. Напослетку Бог им испуни жељу и то још већма, него што су желели. Ових дана роди жена четворо деце: двоје мушких и двоје женских. Мушкарци умреше после неколико дана, а женске су здраве са свим. Мати сваким даном је здравија. — Заиста редак случај!

Двобој. Један славан француски писац говори овако о двобоју: Човек, који добије од кога ћушку, осрамоћен је; али кад га после ћушке још и сабља ма и најмање окрзне, сви га хвале и узносе. Најбоље је не осетити ни ћушке ни сабље.

Жив под снегом. Пре неколико дана затрпао је снежни усов у Фладницу, месту у Штајерској момче од 15 година, Фрању Пратерија. Људи су видели, како је момче нестало у снегу, али му нису могли одмах помоћ пружити. Тек после 25 часова напорна рада могоше га из огромне количине снега ископати. На велико чудо свију присутних момче је било још живо и тек што се био нешто укочио.

Исправак. Изнимно исправљамо брзојавну честитку др. Св. Милетићу из Загреба у 30. бр. „Заставе“, под којом је и име Тривуна Каменовића Србина католика, по што треба да стоји: Тривун Каменаровић Србин католик.

Најновије вести.

Државни прорачун Угарске. Горњи дом усвојио је већином гласова законски предлог о прорачуну за 1895. у општој и посебној расправи.

Избор у Њитри. Цео дан и целу ноћ трајао је избор посланика у Њитри. Изборна комисија је оставила бираче из удаљених села да гласају целе ноћи. Војници су поплавили Њитру. Велико насиље и незаконитост нагонили су пре завршетка избора 40 посланика у Будимпешти, да траже журан савив саборске седнице за данас. Владин кандидат је Латкоци бројно одмакао од Зичија, али услед велике пресије.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Србе брате и Српкињо селе! Ма да нисам ни познат — а још мање чувен — српском читалачком свијету, ипак се усуђујем свака честита Србина брата и родољубиву Српкињу сеју замолити и позвати, да се на моје првенче приповијетку **„Невин — осуђен“** претплатити и претплату колико је коме могуће у колу својијех друга и пријатеља купути изволи.

„Невин — осуђен“ штампаћу на финој сатираној хартији, изниће 7—8 штампаних табака, а изаћи ће пред Ускрс.

Цијена је књизи 1 круна или 50 нов.

Скупљачима 10-ти комад дајем.

Наруџбине без новаца не ћу у обзир узимати.

Претплату ваља слати на моју адресу.

Буде ли на **„Невин — осуђен“** онаква одзива, каквом се од многобројних својијех пријатеља и познаника у свијема крајевима Српства — надам, одмах ћу и **„Автономне разбојнике“** приповијетку из срп. автономног живота, коју сам са својијем братом Јованом написао, у штампу дати.

У **„Автономним разбојницима“** на најекламантнији начин оказаћемо, ко је крив расулу народњем и ко је крив, што нам се жеље, за које се толики синови нам народни жртвоваше и жртвују, не — остварише.

Надајући се од њежњих сеја Српкињица и браће Срба, а нарочито сестара пријатељица и сабраће учитеља, да ће се за моју приповијетку **„Невин — осуђен“** топло заузети јесам са српским поздрављем.

у Араду (Arad — Ungarn).

М. Ђ. Ћосић.
срп. народни учитељ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У суботу 11. (23.) марта први пут: **„Северо Торели“**. Драма у 5 чинова написао Франсоа Капе, с француског превео Ћокић.

У недељу 12. (24.) марта по други пут: **„Ђидо“**. Слика из сеоског народног живота, у 4 чина, с певањем и играњем, написали Ј. Веселиновић и Др. Брзак, музика од Д. Јенка.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

П. н. честичарима 4. и 5. кола „Српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Новом Саду“ овим се ставља до знања, да ће се по закључку XXV. редовне главне скупштине, 1) честице 4 кола сасвим, а 2) по честицама 5 кола делимак за 1894. године исплаћивати.

По свакој честици 4 кола припада:

главница	104 ф. — н.
резервног фонда . .	16 ф. 50 н.
делимка за 1894. год.	6 ф. — н.
Свега .	126 ф. 50 н.

А по свакој честици 5 кола, делимак за 1894. год. **5 фор. 50 новч.** износи.

Ова исплаћивања отпочињу 6. (18.) о. м. на заводској благајни.

Из седнице управе „Српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Новом Саду“, држане 2. (14.) марта 1895. године.

ПЕТАР ДАМЈАНОВИЋ, перовођа. 2—2 **П. ПОПАДИЋ**, председник.

ОБЈАВА.

Управни одбор за заједничко руковање општинским ритским земљама у тителском и жабаљском срезу јавља, да ће се за време од дана закупа 1895., до 15. августа, односно 15. октобра 1895., за готов новац на јавној лицитацији под закуп издавати следеће земље:

1170 јутара ораће земље у чурушком риту I. залив.

380 јутара ораће земље у надаљском риту I. залив.

720 јутара ораће земље у госпођиначком риту I. залив.

990 јутара ораће земље у жабаљском риту I. залив.

720 јутара ораће земље у каћком риту VI. залив.

270 јутара ораће земље у горњо ковиљском риту VI. залив.

580 јутара ораће земље у ђурђевачком риту III. залив.

210 јутара ораће земље у мошоринском риту III. залив.

60 јутара ораће земље у сентиванском риту III. залив.

230 јутара ораће земље у гардиновачком риту IV. залив.

300 јутара ораће земље у тителском риту IV. залив.

Издавање земаља под закуп, држаће се на лицу места свагда у 8 сати у јутру, и то:

27. (15.) марта 1895. у чурушком, каћком и ђурђевачком риту.

30. (18.) марта 1895. у мошоринском риту.

1. априла (20. марта) 1895. у горњо ковиљском и сентиванском риту.

4. априла (23. марта) 1895. у надаљском риту.

5. априла (24. марта) 1895. у гардиновачком риту.

6. априла (25. марта) 1895. у госпођиначком риту.

8. априла (27. марта) 1895. у тителском риту.

10. априла (29. марта) 1895. у жабаљском риту.

П. Т. закупници позивају се у одређено време на лицитацију.

Местне власти умољавају се, да ову објаву међу својим становништвом обзнане.

У Тителу, 15. марта 1895.

НИКОВИЋ,
2—3 председник.

СТЕЧАЈ.

на место управитеља Текелијиног завода у Будимпешти.

Српска православна црквена општина у Пешти расписује овим стечај на место управитеља (до сада надзорника) Текелијана завода, ког црквена скупштина од 6 на 6 година из реда таквих људи бира, који на оном ступњу изображења, научности и морала стоје да ће у стању бити старати се о духовном и телесном напретку питомаца у заводу, и примером и словом подстрекавати их на свако добро, да питомци буду ваљани људи и корисни синови отачаства.

Управитељ има годишњу плату од 1800 фор., даље слободан стан од 3 собе са кујном, слободан огрев, осветљење и лекарна средства за себе и своју породицу. Даље му је дозвољено; да може имати споредно занимање, које се са његовим управитељским позивом слаже, но ово занимање мора бити у Будимпешти. Избор важи од 1-ог августа 1895. на 6 година, а службу има управитељ почетком септембра о. г. наступити.

Компетенти имају своје са нужним исказима поткрепљене молбенице до 18. (30.) априла о. г. припослати долеподписаном председнику ове црквене општине, који станује: Budapest. VIII. Eszterházy útcza 30. szám.

Из седнице надзорништва Текелијана завода, у Будимпешти 2. (14.) марта 1855.

Барон Ф. Николић.
1—1 председник.

ОГЛАС.

Издајем три пустаре под закуп, једна од 55, друга од 109 а трећа од 150 ланаца ораће земље прве класе. Ко жели узети под закуп нека се на мене обрати.

М. П. Михајловић,
1—3 Јарковац (Торонталска жупанија).

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА

ЂОКЕ ЖИГИЋА

У РУМИ

потребује једног шегрта. Ступање одмах.

1—2

НОВА СПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

Част нам је овим до повољног знања ставити пошт. публици, како из места тако и са стране, да смо **на главној пијаци бр. 8.**, у кући гђе Олге удове Славнића, отворили трговину

ШПЕЦЕРАЈА, МАТЕРИЈАЛА, ДЕЛИКАТЕСА И РАЗНИХ БОЈА

изобилно снабдевену, са свом у ту струку спадајућом робом. На име препоручујемо наш велики избор разноврсне **кафе**, **пиринча**, **шећера**, најфинијег енглеског **јамајика рума**, руског **теја**, француског и мађарског **коњака**, најфинијег **зејтина**, **чоколаде**, разног **варива**, разноврсних **сирева**, **морских рака**, **јегуља**, **сардина**, **лакса**, **маслина**, руског **ајвара** итд. итд. Стоног **белог вина**, **шиљера**, **прног** и осталих **разних вина** у боцама.

Сваковрсних **минералних вода**.

Све у великом избору **са најумеренијим ценама**. — **Послуга брза и тачна.**

За многобројну посету наше радње најучтивије молимо

са особитим поштовањем

СТОЈАНОВИЋ и РАДОВАНОВИЋ,
1—1 **у НОВОМ САДУ „код лава“.**

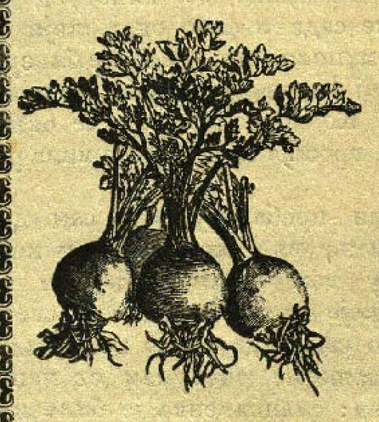

ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕТВУ

НАЈБОЉА СЕМЕЊА

пољопривредна и баштена, питома воћа и племенитих ружа, нуди семенарска радња

Воина Јовановића

у Новом Саду. Главна пијаца, до апотеке г. Плавшића.

и шаље свој илустровани ценовник „Вртарски весник број 1. за 1895. годину свакоме на захтевање бесплатно.

7—

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду